

Raad voor Werk en Inkomen

Grijp de kansen!

Handreiking maatwerk cursussen tegen jeugdwerkloosheid

3 september 2004

Inleiding

De verslechterde economische situatie heeft in een paar jaar tijd tot een sterk gestegen werkloosheid geleid. Eén groep is hierdoor in het bijzonder getroffen: de jongeren. En hoewel er tekenen van licht economisch herstel zijn, is duidelijk dat een snelle stijging van de werkgelegenheid voorlopig nog niet aanstaande is. Om het spook van de jeugdwerkloosheid te verdrijven is passief wachten op conjunctureel herstel onvoldoende. Actie is geboden.

De oorzaak van de werkloosheid onder jongeren is divers. Van invloed is in ieder geval de economische inzinking: hierdoor wordt zelfs het vinden van een baan voor jongeren mét een startkwalificatie bemoeilijkt. Voorkomen moet worden dat deze groep jongeren door langdurige werkloosheid de aansluiting op de arbeidsmarkt mist en bij aantrekking van de economie wordt gepasseerd door recenter afgestudeerde jongeren met een startkwalificatie.

Daarnaast zijn er nu veel werkloze jongeren die níet beschikken over een startkwalificatie. Zij hebben daarvoor de capaciteiten niet of ze hebben om uiteenlopende redenen voortijdig hun school verlaten. Deze jongeren lopen het risico blijvend in een slechte arbeidsmarktpositie te raken. Ook dat moet worden tegengegaan.

Om de jeugdwerkloosheid op een gecoördineerde manier terug te dringen heeft de regering vorig jaar de Taskforce Jeugdwerkloosheid ingesteld. Als onderdeel van zijn activiteiten heeft de Taskforce de Raad voor Werk en Inkomen (RWI) verzocht om in samenwerking met Bve Raad en CWI na te gaan welke mogelijkheden er zijn om jongeren via korte maatwerk cursussen in het beroepsonderwijs snel en adequaat te scholen. Duidelijk is immers dat goede scholing een belangrijke factor is om jongeren aan het werk te krijgen.

Overleg tussen RWI (waarin werkgevers, werknemers en gemeenten vertegenwoordigd zijn), Bve Raad en CWI resulteerde in deze handreiking voor het organiseren van maatwerk cursussen. Dit zijn cursussen die voldoen aan de specifieke eisen van een vacature én aan de ontbrekende kwaliteiten van de werkloze jongeren.

Maatwerk cursussen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de doelstelling van de Taskforce Jeugdwerkloosheid om werkloze jongeren zo snel mogelijk óf een betaalde baan te geven óf terug te leiden naar onderwijs.

De handreiking is vooral bedoeld voor organisaties die de maatwerk cursussen voor werkloze jongeren organiseren. Achtereenvolgens komen aan de orde:

1. Het organiseren van maatwerk cursussen;
2. Het proces van een maatwerk cursus;
3. De financieringsbronnen.

1. Het organiseren van maatwerk cursussen

Om de werkloosheid onder jongeren te bestrijden is de Taskforce Jeugdwerkloosheid een campagne gestart om stageplaatsen en vacatures te melden bij het CWI. Het CWI onderzoekt vervolgens welke jongeren daarvoor in aanmerking kunnen komen en welke opleiding zij eventueel daarvoor moeten volgen.

Bij een gesignaleerde behoefte aan scholing is maatwerk nodig, aangepast aan de omstandigheden en competenties van de jongere én aan de vraag van werkgevers en/of sectoren. Standaardoplossingen hiervoor bestaan niet. Vast staat wel dat de scholing zo kort mogelijk moet duren en flexibele instroommogelijkheden moet hebben.

De organisatie van de maatwerk cursussen is vaak in handen van samenwerkingsverbanden, waaraan kunnen deelnemen: gemeenten, RMC's, CWI's, RPA's, UWV, Bve-instellingen, sectoren en werkgevers. In de praktijk tot nu toe ligt het initiatief in de regel bij een gemeente of CWI, vaak gekoppeld aan een jongerenloket. Andere initiatiefnemers zijn echter ook mogelijk. Er kan overigens ook sprake zijn van één opdrachtgever van een maatwerk cursus. De in deze handreiking geschetste aanpak kan eveneens worden toegepast bij het *voorkomen* van jeugdwerkloosheid.

Een samenwerkingsverband heeft als voordeel dat activiteiten en middelen gecoördineerd kunnen worden en dat de partners gezamenlijk verantwoordelijk kunnen zijn, waarbij iedere organisatie haar eigen specifieke verantwoordelijkheid behoudt.

Een gecoördineerde aanpak is vooral ook van belang omdat een maatwerk cursus deel uitmaakt van een traject, beginnend bij de selectie van de werkloze jongere en eindigend bij de nazorg na plaatsing op een vacature of stage. Voor het gehele traject is het verstandig dat één van de samenwerkingspartners de regie daarover krijgt.

Om de betrokkenheid van sectoren te stimuleren zal de Taskforce Jeugdwerkloosheid met O&O-fondsen afspraken maken om maatwerk cursussen voor werkloze jongeren (mee) te financieren.

Om op maat gesneden scholing te organiseren bestaan de volgende vier mogelijkheden. RWI, CWI, Bve Raad en de Taskforce Jeugdwerkloosheid roepen betrokken partijen op deze mogelijkheden optimaal te benutten, eventueel ook in onderlinge combinaties.

- a. *Regulier* beroepsonderwijs dat onder andere door ROC's en vakscholen wordt gegeven: binnen de bestaande financiering en andere voorschriften is het beperkt mogelijk maatwerk aan te bieden. Een klein deel is binnen het reguliere programma flexibel in te vullen. Het verdient aanbeveling om deze mogelijkheden goed op hun toepasbaarheid te onderzoeken. De afzonderlijke bve-instellingen kunnen hierover informatie verstrekken (zie www.bveraad.nl).
- b. Daarnaast kan elke bve-instelling binnen het *contractonderwijs* maatwerk leveren. Contractactiviteiten zijn (door de overheid onbekostigde) werkzaamheden van bekostigde onderwijsinstellingen voor eigen rekening ten behoeve van derden. Veel ROC's hebben – doordat zij per 1 januari 2003 de centra vakopleiding hebben overgenomen – de mogelijkheid van zogenaamde hoofdelijk versnelde scholing (HVS) in huis. Contractonderwijs in de vorm van maatwerk heeft de volgende voordelen:
  - de instroom van cursisten is flexibel en niet gekoppeld aan vaste data in het jaar;
  - de scholing is arbeidsmarktgericht (dat wil zeggen: gericht op het verwerven van vaardigheden die nodig zijn voor de beoogde functie);
  - de scholing bestaat uit op maat van de individuele cursist gesneden opleidingstrajecten.
- c. Een aantal bedrijven/sectoren beschikt over bedrijfsscholen en samenwerkingsverbanden waar specifiek op bedrijf en sector gerichte cursussen kunnen worden gegeven. Vaak wordt daarbij gebruik gemaakt van contractonderwijs. Meer informatie is te verkrijgen bij de kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven, zie: www.colo.nl.
- d. Ook particuliere opleidingsinstituten kunnen maatwerk leveren. De meeste daarvan zijn aangesloten bij de brancheorganisatie PAEPON. Voor meer informatie, zie: www.paepon.nl.

2. Het proces van een maatwerk cursus

Een maatwerk cursus heet niet voor niets *maatwerk*: een uniform model ervoor bestaat niet. Wel is er een aantal factoren en kenmerken waardoor maatwerk cursussen zich onderscheiden van andere cursussen.

Een maatwerk cursus is een onderdeel van een traject dat start bij de selectie van een jongere ten behoeve van de aangemelde vacature of stageplaats en dat eindigt bij de eventuele nazorg na de plaatsing. In dat traject is de vraag van de werkgever leidend: er worden werkloze jongeren geselecteerd die het beste op die vraag passen.

Van belang is dat in een samenwerkingsverband een van de partijen de regie krijgt om ervoor te zorgen dat alle stappen in het proces adequaat worden gezet.

Vorbereidingsfase

- a. Voordat de scholing plaatsvindt, moeten vacatures en stageplaatsen worden geworven. CWI, gemeenten, werkgevers, sectoren en scholingsinstituten moeten heldere afspraken maken wie hierover de regie voert. Ter oriëntering kan daarbij gebruik worden gemaakt van regionale arbeidsmarktgegevens, zoals onder andere de Regionale Platforms Arbeidsmarkt die opstellen.
Wanneer sprake is van een stage moeten afspraken worden gemaakt over werkgarantie: op zijn minst moet er een intentie zijn.
- b. De selectie van de werkloze jongeren vindt in eerste instantie plaats door het CWI. Daarbij wordt nagegaan óf en in hoeverre de jongere over de kwalificaties en vereiste eigenschappen beschikt. Het CWI beschikt daarvoor over verschillende instrumenten. Zo nodig moet ook gebruik kunnen worden gemaakt van assessment en EVC (eerder verworven competenties).
EVC is van belang om na te gaan of de jongere beschikt over competenties die niet uit diploma's blijken. Vandaar dat de Taskforce Jeugdwerkloosheid activiteiten heeft opgezet om te komen tot zogenaamde 'Jongerenpaspoorten', waarin een en ander is vastgelegd. Assessment en EVC kunnen ook worden uitbesteed. Soms kunnen scholingsinstituten het als onderdeel van de maatwerk cursus uitvoeren bij de start van de cursus.
- c. Het uiteindelijke doel van de cursus moet werk zijn. Is er na het voltooien van de cursus sprake van werk en/of stage? Bij werk moet zoveel mogelijk worden gestreefd naar dienstverbanden langer dan een half jaar. Bij de stage moet er uitzicht bestaan op een dienstverband. Een vast dienstverband zou ideaal zijn, maar wellicht niet altijd te realiseren. De mogelijkheden van bedrijven of sectoren die bij de cursussen zijn betrokken moeten maximaal worden benut. Plaatsing via uitzendarbeid is mogelijk, maar heeft niet de voorkeur.

- d. Het moet ook mogelijk zijn dat de jongere na het voltooien van de maatwerk cursus wordt teruggeleid naar het beroepsonderwijs, bijvoorbeeld om een voor de sector relevante startkwalificatie te behalen. Dit heeft zelfs de voorkeur indien er geen sprake zal zijn van een dienstverband.
- e. Voor aanvang van de cursus dienen goede afspraken te worden gemaakt over de financiering. Welke partij zorgt voor de financiering, wie is verantwoordelijk en wie boort welke bronnen aan? Bij de financiering moet onderscheid worden gemaakt tussen de feitelijke scholingskosten en het inkomen van de jongere.
Wat het laatste betreft kan onderscheid worden gemaakt tussen een stagevergoeding (van de werkgever), een loonkostensubsidie (van de gemeente) in plaats van of ter aanvulling op door de werkgever te maken loonkosten of scholing/werken met behoud van uitkering. Wat betreft het laatste moeten goede afspraken worden gemaakt met de uitkerende instantie (GSD of UWV).

Het profiel

- a. Om optimaal maatwerk te kunnen leveren moet bekend zijn welke opleidingskwalificaties noodzakelijk zijn voor de vacatures en stageplaatsen. Mogelijk bestaan er ook nog andere voorwaarden; deze moeten zo compleet mogelijk in beeld worden gebracht.
De kwalificaties en voorwaarden moeten worden gematched met de kwalificaties van de in aanmerking komende werkloze jongeren. Voorwaarde is dat de jongeren voldoende gemotiveerd zijn om de baan of stageplaats te bezetten.
- b. In de match met de vacature of stageplaats wordt vastgesteld of de werkloze jongere in staat is om deze te bezetten en welke kwalificaties hij mist.
Voor de ontbrekende kwalificaties is maatwerk noodzakelijk. Het kan jonge werklozen bijvoorbeeld ontbreken aan:
  - praktijkervaring;
  - theorie;
  - werkhouding;
  - persoonlijke eigenschappen.De maatwerk cursus moet zich inhoudelijk op deze hiaten richten.
- c. Belangrijke overige aspecten van een maatwerk cursus zijn:
  - instroommoment (flexibel: op afroep en gedurende het hele jaar);
  - werk- en lestijden (lieft in reguliere werktijden);
  - praktijksimulatie;
  - de vaststelling of de cursus leidt tot een startkwalificatie of tot een certificaat dat aan de WEB voldoet?
  - begeleiding van de jongere;
  - nazorg.

3. De financieringsbronnen

Voor de bekostiging van maatwerk cursussen bestaan verschillende opties. Belangrijk is dat er één opdrachtgever is die verantwoordelijk is voor de financiering.

- a. Gemeenten kunnen uit het werkdeel van de WWB subsidies voor onder andere loonkosten en scholing verstrekken.¹ Daarnaast kunnen 30 grote gemeenten (de G4 en G26) middelen beschikbaar stellen uit het grote-stedenbeleid.
- b. O&O-fondsen zijn in principe bereid geld uit te trekken voor scholing van werkloze jongeren. Van belang daarbij is wel of en in hoeverre er een bedrijfs- of sectorbelang is gediend bij de scholing.
- c. Het UWV kan reïntegratiemiddelen beschikbaar stellen (o.a. voor scholing).
- d. De jeugdbaancheque van het CWI. Dit is een bemiddelingsinstrument waarbij werkgevers voor jongeren zonder startkwalificatie, met een arbeidsovereenkomst van ten minste een half jaar, een vergoeding krijgen in de extra opleidings- en/of begeleidingskosten. De cheque is dus nadrukkelijk niet bestemd voor doorlopende leerwegen (bijvoorbeeld van VMBO aansluitend naar een BPV-plaatsing).
- e. De HVS-subsidie (hoofdelijk versnelde scholing) die het ministerie van SZW aan ROC's beschikbaar stelt voor het in stand houden van de HVS-methodiek als gevolg van de fusie met een centrum vakopleiding. Voor HVS-scholing ontvangt een ROC tot en met 2005 een subsidie van SZW. De subsidie bestaat uit twee delen: een prestatieafhankelijk (60%) en een prestatieafhankelijk (40%) deel. Uit het prestatieafhankelijke deel kan een ROC een korting geven op de in rekening te brengen scholingskosten. SZW heeft de voorwaarde geschrapt dat werkloze jongeren van fase 1 minimaal een half jaar werkloos moeten zijn om in aanmerking te kunnen komen voor een gesubsidieerde opleiding. Overigens, bij de uitvoering van maatwerkscholing hoeft niet per se de HVS-methodiek te worden toegepast. Maar indien andere methodieken worden toegepast, kan de subsidie vaak niet worden benut.
- f. Reguliere OCW-bekostiging (BBL, deeltijd-BOL en voltijd BOL) zal waarschijnlijk binnenkort kunnen worden toegepast voor losse modules/deelcertificaten van een MBO-beroepsopleiding. Het ministerie

---

¹ Zie ook *RWI Handreiking Jeugdwerkloosheid, mei 2004* (www.rwi.nl) over:

- lokale samenwerking bij het plaatsen van jongeren op leerwerkplekken en stages;
- zijn gemeenten bij het toeleiden van jongeren naar een stage of leerplek verplicht dit aan te besteden bij een privaat reïntegratiebedrijf?

van OCW heeft toegezegd hierover binnen afzienbare tijd een beslissing te nemen.

- g. Ook is het mogelijk ESF-subsidie (Europees Sociaal Fonds) aan te vragen voor de scholing van werkloze jongeren. In het algemeen geldt dat intake, korte maatwerk cursussen, begeleiding en evaluatie voor 50% subsidiabel zijn uit ESF-3, met cofinanciering van 50% door gemeenten of O&O-fondsen.

Voor nadere informatie daarover, zie: www.agentschap.szw.nl.